

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně, rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Dalibora Bruka a soudců JUDr. Vladimíra Doležela a JUDr. Bronislavy Tinklové, LL.M., ve věci

posuzovaného: **A. D.**, narozený dne XXXX, omezený ve svéprávnosti
bytem XXXX, XXXX
zastoupený opatrovníkem pro řízení advokátem Mgr. Mojmírem
Ohnoutkou
sídlem Jiřího z Poděbrad 1212, 686 01 Uherské Hradiště

za účasti
opatrovnice: **L. D.**, narozená dne XXXX
bytem XXXX, XXXX

za účasti: **obec Bílovice**, IČO 00290793
se sídlem Bílovice 70, 687 12 Bílovice

za účasti: **Krajské státní zastupitelství v Brně, pobočka ve Zlíně**
se sídlem Dlouhé Díly 351, 763 02 Zlín-Louky

o svéprávnosti, o opatrovnictví,

o odvolání posuzovaného a obce Bílovice proti rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 18. 12. 2018, č. j. P 93/2008-468,

takto:

- I. Rozsudek soudu I. stupně se mění tak, že posuzovaný A. D., narozený XXXX, se omezuje ve svéprávnosti na dobu 3 let od právní moci tohoto rozhodnutí tak, že není způsobilý:

- uzavírat smlouvy a nakládat s finančními prostředky při jednotlivých plněních nad částku 500 Kč,
- nakládat s majetkem, jehož hodnota přesahuje částku 500 Kč,
- spravovat cizí majetek,
- uzavírat pracovněprávní vztahy,
- činit pořízení pro případ smrti nad majetkovou hodnotu přesahující 500 Kč,
- zříci se dědického práva, odmítnout dědictví a vzdát se dědictví.

Opatrovníkem posuzovanému A. D. se jmenuje L. D., narozená XXXX, která je oprávněna a povinna zastupovat posuzovaného ve shora vymezených právních jednáních.

Opatrovník předloží soudu vyúčtování správy jmění opatrovance vždy nejpozději do 30. 6. příslušného roku.

Tímto rozsudkem se mění rozsudek Okresního soud v Uherském Hradišti ze dne 3. 4. 2007 č. j. Nc 614/2005-59, ve spojení s výrokem I. rozsudku Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně ze dne 13. 9. 2007 č. j. 60 Co 297/2007-94.

- II. České republice se právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů nepřiznává.
- III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem soudu I. stupně citovaným v záhlaví tohoto usnesení bylo rozhodnuto takto: A. D., narozený XXXX, se omezuje ve své svéprávnosti na dobu tří let tak, že není způsobilý spravovat své jmění, není způsobilý právně jednat a nakládat s majetkem, jehož hodnota přesahuje částku 1.500 Kč týdně, není způsobilý uzavírat smlouvy o úvěru, o životním pojištění, o úrazovém pojištění, a kupní smlouvy, jejíž předmět má cenu vyšší než 1.500 Kč, není způsobilý uzavírat smlouvy zavazující ho k trvalému plnění nebo k opakovanému plnění na dobu určitou, jehož hodnota přesahuje částku 1.500 Kč měsíčně, není způsobilý odmítnout dědictví nebo jiné plnění z pozůstalosti, není způsobilý k uzavírání dědické smlouvy, dohody o vypořádání dědictví, není způsobilý k pořízení závěti a jiných úkonů souvisejících s pořízením pro případ smrti či pozůstalostním řízením. A. D. se neomezuje ve výkonu volebního práva. Tím se mění rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 3. 4. 2007, č. j. Nc 614/2005-59, ve spojení s rozsudkem Krajského soud v Brně, pobočka ve Zlíně, ze dne 13. 9. 2007, č. j. 60 Co 297/2007-94, a ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 4. 3. 2008, č. j. Nc 614/2005-121. II. Soud odvolává L. D., narozenou XXXX, z výkonu funkce opatrovníka A. D., narozeného XXXX. III. Soud jmenuje A. D., narozenému XXXX, opatrovníka, a to obec Bílovice, IČO 00290793, se sídlem Bílovice 70, 687 12 Bílovice. Opatrovník je oprávněn a povinen zastupovat A. D., narozeného XXXX, při právních jednáních, pro která je posuzovaný omezen ve své svéprávnosti. Opatrovník je povinen spravovat jmění posuzovaného. Opatrovník za trvání opatrovnictví vyhotoví vyúčtování správy jmění posuzovaného a toto vyúčtování správy jmění doručí soudu každoročně vždy nejpozději do 30. června. Tím se mění usnesení Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 11. 1. 2008, č. j. Nc 614/2005-107. IV. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů v obou řízeních.
2. Podle podstatného odůvodnění rozhodnutí byla řízení o posouzení svéprávnosti posuzovaného a o opatrovnictví člověka spojena ke společnému řízení a zahájena bez návrhu.

Po provedeném dokazování vycházel soud I. stupně ze zjištění, že posuzovaný byl podle dřívějších právních předpisů a terminologie omezen ve způsobilosti k právním úkonům a opatrovníkem mu byla ustanovena jeho manželka, se kterou sdílí společnou domácnost. Zdravotní stav posuzovaného, kterou je duševní porucha trvalého rázu, se nezměnil. Podle znalkyně již řadu let trpí chronickým abuzem alkoholu, poruchou způsobenou užíváním alkoholu se syndromem závislosti, osobnostní degradací. Ke svému stavu je zcela bez náhledu, je nekritický, je zneužitelný ve svůj neprospěch. Není schopen v rámci svých alkoholových excesů zcela ovládat svá jednání. Využije každé možnosti k získání finančních prostředků k uspokojení aktuální potřeby (alkohol, tabák), a to i jednáním ve formě drobné půjčky, výběru poštovní poukázky na přeplatek plynu, prodejem nemovitých a movitých věcí. Nemá přehled o částkách, které jsou nutné zaplatit k zajištění chodu domácnosti, k zajištění provozu domu, ve kterém žije, k zajištění určitého společenského standardu (oblečení, obuv). Žádné mírnější podpůrné opatření není možné použít s ohledem na absenci náhledu posuzovaného na svoji nemoc, s ohledem na podezřavost posuzovaného k osobám jemu příbuzným a blízkým, vyjma osoby jeho sestry L. H., přičemž ani její výhrady k požívání alkoholu neakceptoval. Omezenou způsobilost posuzovaného k nakládání s majetkem a zavazovat se shledal soud I. stupně v rozsahu hodnot a peněžních částek do 1.500 Kč a s jeho nezpůsobilostí v oblasti dědického práva, vše v rozsahu trvání omezení svéprávnosti posuzovaného po dobu tří let (výrok I. rozhodnutí). Výrok II. rozhodnutí byl odůvodněn špatnou komunikací mezi posuzovaným a dosavadní jeho opatrovnící, manželkou, vzhledem k chování posuzovaného k ní a který nesouhlasil s tím, aby funkci jeho opatrovnice nadále vykonávala. Jakkoliv posuzovaný sám navrhol pro jmenování do funkce opatrovnice jeho sestru L. H., která s tím souhlasila, soud I. stupně tuto neshledal za osobou vhodnou z důvodu, že ani ona nemá na posuzovaného vliv, navíc je k němu nekriticky shovívavá, a na straně druhé je nedůvodně kritická k dosavadní opatrovnici, manželce posuzovaného. Proto byl posuzovanému jmenován tkzv. veřejný opatrovník s vymezením jeho práv a povinností pro výkon této funkce (výrok III.). Náklady řízení platí stát (§ 43 odst. 1 věta první zákona č. 292/2013 o zvláštních řízeních soudních - dále jen z. ř. s.) a o nákladech řízení ve vztahu mezi účastníky bylo rozhodnuto podle § 23 věta první z. ř. s. (výrok IV. rozhodnutí).

3. Proti rozhodnutí podal odvolání prostřednictvím opatrovníka pro řízení posuzovaný a jmenovaný opatrovník.
4. Podle podstatného odůvodnění odvolání posuzovaného vytýkal soudu I. stupně nesprávné skutkové zjištění, neboť vzhledem k současnému onemocnění alkohol nekonzumuje v nepřiměřené míře. Nesouhlasil ani se závěry znaleckého posudku vzhledem k tomu, že byla jeho vyšetření u znalkyně přítomna jeho manželka, i když znalkyně tvrdí, že tato skutečnost neměla vliv na jí učiněné závěry. Soud I. stupně se okolnostmi znaleckého vyšetření nezabýval z hlediska, jak probíhalo a zda přítomností opatrovnice mohl být ovlivněn či nikoli. Navrhl vypracování revizního znaleckého posudku. Dále poukázal na to, že se o své záležitosti dokáže postarat. Pobírá invalidní důchod ve výši 11.675 Kč měsíčně a přivydělává si brigádami, či výpomoci sousedům. Je schopen nakládat s majetkem bez omezení a postarat se o své záležitosti. Primárně měl soud I. stupně využít některé z mírnějších opatření, když omezení svéprávnosti je krajním opatřením. Souhlasil s odvoláním manželky z funkce jeho opatrovníka, ale nesouhlasil se jmenováním obce Bílovice, když nebylo vyhověno jeho návrhu, aby mu opatrovníkem byla jmenována jeho sestra L. H. Navrhl zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci soudu I. stupně k dalšímu řízení.
5. Obec Bílovice v písemném vyjádření k odvolání posuzovaného v podstatném s jeho námitkami včetně odvolacího návrhu souhlasila.
6. Dosavadní opatrovnice posuzovaného v písemném vyjádření k jeho odvolání v podstatném nesouhlasila s tím, že by ovlivnila vyšetření manžela u znalkyně a závěr znalkyní učiněný.

Nesouhlasila s tím, že by posuzovaný byl schopen se sám o sebe postarat, ani se zvýšením finančních prostředků, s nimiž by byl oprávněn disponovat. Tak by měl jen více peněžních prostředků na alkohol a s tím poroste jeho agresivita a vulgarita vůči celé rodině. Nesouhlasila ani s tím, aby manželovi byla jmenována jako opatrovnice jeho sestra, se kterou sama má dlouholeté osobní spory a nedokáže si představit, jak by společně řešily potřeby manžela a chod jejich domácnosti. Navzdory náročnosti komunikace s manželem chce funkci opatrovníka pro něj nadále vykonávat.

7. Odvolání obce Bílovice směřovalo proti výrokům II. a III. rozhodnutí soudu I. stupně s podstatným odůvodněním, ve kterém souhlasila s omezením posuzovaného ve svéprávnosti, na jehož nadměrném požívání alkoholických nápojů nic nezmění změna opatrovníka. Obec nemá podmínky pro výkon této funkce a má za to, že nebyly vyčerpány všechny možnosti, aby opatrovnictví posuzovaného bylo řešeno členy jeho rodiny. Navrhla zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci soudu I. stupně k dalšímu řízení.
8. Posuzovaný v meritu písemného vyjádření k odvolání obce Bílovice prostřednictvím procesního opatrovníka setrval na důvodech svého odvolání.
9. Dosavadní opatrovnice posuzovaného v písemném vyjádření k odvolání obce Bílovice sdílela absenci podmínek obce na plnohodnotném výkonu funkce opatrovníka manželovi a setrvala na svých stanoviscích vyjádřených k odvolání posuzovaného.
10. Odvolací soud po zjištění, že odvolání byla podána osobami k tomu oprávněnými (§ 201 o. s. ř.), v zákonné lhůtě (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), týkají se rozhodnutí, proti němuž je odvolání přípustné (§ 202 odst. 1 a contrario o. s. ř.), uplatněny byly posuzovaným odvolací důvody podle § 205 odst. 2 písm. e), g), obcí Bílovice posouzeno podle obsahu jejího odvolání (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) odvolací důvody podřaditelné rovněž pod ust. § 205 odst. 2 písm. g) o. s. ř., po přezkoumání napadeného rozhodnutí a řízení, které jeho vydání předcházelo, dospěl k závěru, že odvolání obou odvolatelů jsou částečně důvodná.
11. Řízení ve věci bylo zahájeno soudem I. stupně bez návrhu podle § 13 odst. 1 z. ř. s. dne 24. 8. 2015, tedy ve lhůtě uvedené v ust. § 3033 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. – nový občanský zákoník (dále jen o. z.).
12. Soud I. stupně pro rozhodnutí ve věci dostatečně zjistil skutkový stav, ze kterého učinil odpovídající skutkové a částečně i správné právní závěry, aniž by bylo možno přisvědčit námitce, že by vydání napadeného rozhodnutí předcházela vada řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.
13. Jestliže bylo odvolatelem - posuzovaným namítána nesprávnost závěrů soudní znalkyně z důvodu, že jeho vyšetření proběhlo v přítomnosti manželky (opatrovnice), sama znalkyně v této skutečnosti nespatořovala nic, co by mohlo mít vliv na jí učiněné závěry, event. které by mohly založit důvod pro jejich změnu.
14. Soud I. stupně dostal zákonnému požadavku ust. § 55 o. z. zhlédnutím posuzovaného, provedením jeho účastnické výpovědi, stejně jako provedením znaleckého posudku a výslechem znalkyně (§ 38 z. ř. s.).
15. Učiněný závěr soudu I. stupně o trvající duševní poruše posuzovaného, která není jen přechodného rázu, je v souladu s provedenými důkazními prostředky, vyplývá potom zejména z výsledků svědků včetně posuzovaného, ze znaleckého posudku a z výslechu znalkyně, když všechny jím provedené důkazy byly hodnoceny podle zásad uvedených v ust. § 126 o. s. ř.
16. Nutno připomenout, že odborný závěr znalkyně z hlediska zdravotního (duševního) stavu posuzovaného zcela koresponduje nejen s provedenými důkazními prostředky, ale je zcela

konzistentní i se znaleckým posudkem MUDr. J. K. ze dne 6. 8. 2006 v řízení o posouzení způsobilosti posuzovaného podle dřívějších předpisů.

17. Odvolací soud proto neshledal důvod pro opětovné vyšetření posuzovaného ustanovením znalce k podání revizního znaleckého posudku.
18. Odvolací soud se ztotožnil se soudem I. stupně, pokud dospěl k závěru, že trvají důvody pro omezení posuzovaného ve svéprávnosti při akceptování zásady vyplývající z ust. čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, podle které je třeba důsledně dbát toho, aby práva posuzovaného nebyla omezována ve větším rozsahu, než je nezbytně třeba k ochraně základních práv třetích osob a jiných ústavně chráněných statků, v jejichž prospěch mají být základní práva posuzovaného omezena, s plným uznáváním práv posuzovaného a jeho osobní jedinečnosti.
19. Omezení svéprávnosti je podstatným zásahem do přirozených práv člověka a podle § 55 o. z., k němu může dojít jen v zájmu člověka, o jehož svéprávnost jde (blíže např. 30 Cdo 6047/2017).
20. Soud I. stupně nepochybil, pokud při závěru, že u posuzovaného trvá duševní porucha, která není jen přechodného rázu, není schopen samostatně adekvátně právně jednat, tj. tak, aby nezpůsobil sám sobě, anebo jiným osobám, v daném případě zejména manželce, s níž sdílí vedle společné domácnosti i společné jmění manželů újmu, což se již ostatně v době minulé (v roce 2013) projevilo neoprávněnou dispozicí posuzovaného s nemovitostmi a v podstatě s marnotratnou dispozicí s peněžními prostředky, které obdržel.
21. Při vědomí toho, že omezení svéprávnosti musí být vždy považováno za prostředek nejkrajnější, odvolací soud se ztotožnil se závěry a argumentací soudu I. stupně, na které pro stručnost odkazuje, že v daném případě nepostačuje vzhledem k ochraně zájmů posuzovaného mírnější, nebo méně omezující opatření (§ 55 odst. 1 o. z.).
22. Vzhledem k trvání duševní poruchy posuzovaného, k jeho dosavadnímu jednání, jak je příkladmo uvedeno shora, anebo ve vztahu k jednání posuzovaného o vzájemné výpomoci „za štamprlí” (viz výpověď svědků J. M., dále F. D. a dcer posuzovaného), dále i vzhledem k prokázanému hrubému chování posuzovaného k manželce a současně dosavadní opatrovnici, k ochraně jeho zájmů, což je účelem tohoto řízení, lze považovat za nedostatečnou a tedy nepostačující mírnější a méně omezující opatření jako je nápomoc při rozhodování (§ 45 zákona č. 89/2012 Sb. – nový občanský zákoník, dále jen o. z.), zastoupení členem domácnosti (§ 49 o. z.) nebo jmenování opatrovníka ve smyslu § 465 odst. 1 o. z.
23. Kromě toho se jedná o řízení tkzv. návrhová, k jejichž podání sám posuzovaný vzhledem k duševní poruše a neschopnosti korigovat svá jednání vůči svému okolí, není podle názoru odvolacího soudu způsobilý.
24. Ohledně posouzení svéprávnosti posuzovaného tedy lze uzavřít, že trvají důvody pro omezení jeho svéprávnosti, když duševní poruchu, která není jen přechodného rázu, jej činí velmi omezeně způsobilým adekvátně jednat (§ 57 odst. 1 o. z.) a současně svědčí o hrozbě závažné újmy na jeho právech, když lze i do budoucna důvodně předjímat, že by posuzovaný se mohl reálně ocitnout v situaci možného zneužití jeho stavu k uzavření pro něj nevýhodných smluv, finančních, či event. majetkových a obdobných dispozicí (§ 55 o. z.)
25. Právě pro dlouhotrvající, pokročilý a nejvyšší stupeň závislosti posuzovaného na alkoholu bylo možno vycházet z toho, že při jednání s třetími osobami za účelem získání peněžních prostředků na uspokojení své závislosti bude snadno ovlivnitelný a zmanipulovatelný.

26. Nicméně soud I. stupně ne zcela důsledně akceptoval v právní teorii i soudní judikatuře ustálený názor, že lze člověka omezit ve svéprávnosti toliko se zřetelem k právním jednáním, z nichž vznikají, mění se, či zanikají právní vztahy podle ustanovení občanskoprávních (včetně vztahů obchodních) a pracovněprávních, pro jejichž řešení je v případě sporu dána pravomoc soudu a z čehož vyplývá, že osoby omezené ve svéprávnosti jsou v důsledku toho v rozsahu daném pravomocným soudním rozhodnutím k určitým právním jednáním zcela nezpůsobilé (blíže např. anal. 30 Cdo 3580/2010, nebo 22 Cdo 2014/2001).
27. Bylo proto na místě, aby s ohledem na novou právní úpravu a potažmo z ní vyplývající posun soudní praxe v problematice omezení svéprávnosti byl rozsah omezení zaměřen na konkretizaci možných právních vztahů, ve kterých by se posuzovaný mohl v reálném životě ocitnout, v zájmu účelu omezení svéprávnosti, který spočívá, jak již bylo uvedeno, v ochraně práv a oprávněných zájmů posuzované osoby.
28. Rozsah omezení svéprávnosti posuzovaného byl na základě uvedeného vymezen výrokem I. tohoto rozhodnutí, s časovým omezením na dobu 3 let od právní moci výroku tohoto rozsudku s tím, že není zřejmá perspektiva změny jeho zdravotního stavu v kratší době, se současným vyjádřením konkrétní výše peněžní částky a peněžně vyjádřených hodnot, se kterými je posuzovaný způsobilý přiměřeně nakládat, oproti konkrétně uvedeným oblastem možného hmotně právního jednání, ve kterých by reálně mohla být dotčena jeho práva a jeho zájmy, jejichž smysl a účel není schopen pochopit a ve kterých by reálně mohlo dojít k zásahu do jeho práv či práv třetích osob, kterýžto závěr v zásadě koresponduje s provedenými důkazy, včetně závěrů a doporučeními soudní znalkyně.
29. Pokud se potom týká konkrétně vymezené peněžní částky a hodnot, se kterými je posuzovaný způsobilý nakládat, vycházel odvolací soud zejména z dosavadní zaběhlé praxe v zásadě podle dosavadního soudního rozhodnutí, jakkoliv s tím posuzovaný nesouhlasil.
30. Dosavadní rozsah způsobilosti posuzovaného uspokojovat sám svým jednáním své potřeby spočíval v poskytování mu částky 500 Kč týdně, což lze považovat za možnou horní hranici pro adekvátní dispozici posuzovaného s peněžními prostředky a hodnotami.
31. Pokud se týká jmenování opatrovníka opatrovanci na období od právní moci tohoto rozhodnutí (§ 62 o. z.), neshledal odvolací soud důvod pro změnu dosavadního, který nejenže s pokračováním v této funkci souhlasí, ale prokazatelně ji vykonává řádně, bez objektivních výhrad, a to již po dobu více jak deset let.
32. Jakkoliv opatrovanec na výkon opatrovnickví svou manželkou má jiný náhled, vyplývá evidentně z jeho duševní poruchy, pro kterou není schopen adekvátně posoudit, že opatrovnickví vůči němu vykonávané jeho manželkou je v jeho zájmu navzdory tomu, že objektivně z pohledu opatrovnice se jedná o mimořádně náročný výkon této funkce, ve které přesto hodlá setrvat.
33. Přání opatrovance, aby opatrovnickví nad ním bylo vykonáváno jeho sestrou, která s ním nežije ve společné domácnosti, která nekriticky nahlíží na jeho chorobu a naopak nedůvodně kriticky hodnotí činnost dosavadní opatrovnice, jak blíže bylo rozvedeno v napadeném rozhodnutí, nebylo proto možno v tomto případě akceptovat.
34. Ze všech uvedených důvodů, když nebyly splněny podmínky pro potvrzení napadeného rozhodnutí (§ 201 o. s. ř.), ani pro jeho zrušení (§ 219a o. s. ř.), bylo změněno výrokem I. tohoto rozsudku (§ 220 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).
35. Nákladový výrok II. tohoto rozhodnutí je odůvodněn ust. § 224 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s ust. § 43 odst. 1 z. ř. s. a nákladový výrok III. ustanovením § 23 věta první z. ř. s.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí **je** přípustné dovolání podané do dvou měsíců ode dne doručení rozhodnutí, k Nejvyššímu soudu ČR, prostřednictvím Okresního soudu v Uherském Hradišti, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Zlín 10. dubna 2019

Mgr. Dalibor Bruk v. r.
předseda senátu